

Aprill saatis Eesti tolmusena Euroopasse

Autor

Ain Kallis

Aasta tagasi sai jürikuu kokkuvõtte pealkirjastatud: «Kas me sellist aprilli siis tahtsimegi?» Kuu oli toona jahe, niiske, ajuti talvinegi. Tänavune sarnanes seevastu rohkem tunamullusega ☀️ pöuase, päikeselise ja soojaga.

Ainult et kõike seda lõunamaist jagus nüüd veelgi enam, oli ridamisi päevi, kus Eesti õhusoe oli isegi kõrgem kui Ateenas, Roomas või Madridis.

Tartumaal polnud päikest näha vaid kahel päeval, kokku säras ta maakonnas üle 264 tunni ehk 61 protsenti võimalikust ajast. Uus kohalik kuurekord! (Rannikul on kevadilmad olnud selgemad ☁️ Pärnus mõõdeti 1974. aastal aprilli päikesepaiste kestuseks 286 tundi.)

Ja kuivus: alates 1866. aastast, kui algab Tartu sademete andmerida, on sademetevaesemaid jürikuid ette tulnud vaid neli! Kõige pöuasem oli mitte väga kauge 1965. aasta, kui kogu kuu vältel vaid tibas veidi (1 millimeeter), isegi kuiva 2002. aasta aprillis sadas Tartumaal vihma, lund ja lörtsi 22 millimeetrit. Norm ehk pikaajaline keskmine on 33 millimeetrit.

Pöuahoiatus

Kogu Eesti aprilli keskmiseks sademete hulgaks arvutati meteoroloogia ja hüdroloogia instituudis ülikesine 10 millimeetrit (2002. aastal 15 millimeetrit). Kõige enam tuli vihma Võrus (19 millimeetrit) ja Tallinna ümbruses (17 millimeetrit), napilt aga Viljandi-, Tartu- ja Valgamaal (4-6 millimeetrit).

Kui arvestada, et eelnenud kuul sadas üle pooleteise kuunormi, ei peaks nagu häda kõige suurem olema. Ka lumi püsis maas mitmel kuul, küll vahelduva paksusega, kuid siiski.

Tagajärjena oli Emajõgi triiki täis ja kaevudeski veetase mullusest kõrgem.

Kuivus tegi ärevaks põllu- ja metsamehi: Jõgeva Sordiaaretuse Instituudist teatas agrometeoroloog Laine Keppart, et kuu lõpupäevil mõõdeti mulla niiskuseks sama madal näitaja, kui oli ülemöödunud pöua-aastal. Õnneks lubas tahenenud maa masinad põllule juba künnipäeval, 14. aprillil. Seda vähemalt Ida-Eestis.

Kõrbekuiv oli ka õhk: mitmel päeval langes niiskus 13-20 protsendini. Sestap pole mingi ime, et põlengud levisid kulutulena.

Kevad tuli varakult

Kuigi kalendrikevad saabus juba märtsis, algas nn klimatoloogiline kevad (aeg, kui ööpäeva keskmine õhutemperatuur püsivalt ületab viis soojakraadi ehk vegetatsiooniperioodi algus) Tartumaal seekord 5. aprillil, ligi kaks nädalat keskmisest varem.

Klimatoloog Jaak Jaaguse andmeil on varaseim kevade saabumise kuupäev, 31. märts fikseeritud Viljandis 1948. aastal, hiliseim aga 18. mail 1965. aastal läänerannikul.

Eriti soe oli tänavu aprilli keskpaik, tervelt nelja kraadi võrra keskmisest kuumem. 17. ja 21. kuupäeva vahel valitses lausa suvine temperatuur ≈ 20 . aprillil mõõdeti kuu maksimumiks Valgas 21 soojakraadi. Kuu rekordist jäi tulemus muidugi maha ≈ 24 . aprillil 2000 mõõdeti Kundas 27,6-kraadine kuumus.

Eesti keskmise õhutemperatuuri rehkendus andis tulemuseks 5,4 kraadi (pikaajaline keskmine on 3,3 kraadi). Kõige soojem, 6,3 kraadi oli mereäärses Pärnus, kõige külmem, 3,9 kraadi aga järveäärses Mustvees. Isegi BBC ilmateates märgiti korra Eestit kui tavalisest soojema ilmaga kohta.

Aastate eest

1904. aasta jürikuu oli Tartus sooja- ja kuivapoolne (keskmine õhutemperatuur 3,7° ja sademeid 24 mm). Lumi püsis maas 7. kuupäevani.

☞ Postimehele kirjutati Narvast:

Lihavõtte pühad olid väga vihmased ja mudased. Väljas muidugi lõbu leida ei olnud, siis oli teise püha õhtul «Võitlejasse» nii palju inimesi kogunenud, et ruumid neid vaevalt mahutada jõudsid. (Etendati «Leenit»).

☞ Postimehele kirjutati Pärnust:

Jõe jää on küll ära läinud, aga et praegu kõvasti silla vaheosa tehtakse, siis ei saa veel niipea silda pääle. Paadimeeste teenistus aga koguneb: «Annaks jumal, et see töö ikka edasi kestaks!»

1954. aasta aprill oli Tartus külm (keskmine õhusoe 2,0°) ning kuiv (sademeid 18 mm).

Edasis avaldati 9. klassi õpilase Lehte Hainsalu luuletus:

«Nüüd kevad igast uksest murrab sisse

ja igas noores süütab tahte ☞

ei lõpunädalatel ühtki kahte

ning eksamitel - ainult neljad-viied!»

3.-4. aprill 1974 tõid USAs tornaadode superpuhangu: 148 pöörist külastas 13 osariiki, tappes 330 ning vigastades üle 5500 elaniku. Hävis 7500 hoonet. Paljudes kohtades jäädi hoiatustega hiljaks.

Välisilmast

Ameeriklased, kes on harjunud sõitma oma rahvusparkidesse, et hingata seal sõõmu värsket õhku, peavad tänavu kevadel pettuma: seitsmes suures pargis, seal hulgas kuulsas Yosemite´is Californias, on õhk kõvasti reostatud sudu tõttu.

Tolmutorm takistas liiklust Nevada osariigi kiirteedel, samal põhjusel istusid Põhja-Hiina paljudes Ninxia Hui kandi linnades elanikud kodus. Nähtavust lihtsalt polnud.

Aprill on tuntud kui tornaadone kuu. 19. ja 20. kuupäeval tapsid pöörised Bangladeshis 76 inimest, purustusi oli isegi pealinnas Dhakas. USAs Illinoisi ja Indiana osariigis möllas neid isegi 52, surmasaanuid loendati vähemalt seitse. Hiigelsuur viljaelevaator olevat kokkupigistatud kui tühi õllepurk.